

Motion till riksdagen

1987/88:Jo35

av Hans Pettersson i Helsingborg m. fl. (s)

med anledning av prop. 1987/88:85
om miljöpolitiken inför 1990-talet

Västra Skåne sträcker sig från Laholmsbukten i norr till Skanör/Falsterbo i söder. I öster utgör Klippans och Lunds kommuner den yttre gränsen, i väster Öresund och Skälderviken. Med tre stora tätorter, Malmö, Helsingborg och Lund, är regionen relativt tätbefolkad och har ca 650 000 innevånare.

Det är ett vackert och öppet landskap som binds samman av mindre och större skogspartier. I norr ligger Kullaberg och Hallandsåsen, i öster Söderåsen, samtliga är fina och lätt tillgängliga rekreationsområden. I väster ligger Öresund och Skälderviken med goda möjligheter till bad, fiske och segling.

Det är en attraktiv och naturskön del av Sverige med goda möjligheter för människor att på ett bekvämt sätt förena arbete och bostad med ett aktivt fritids- och friluftsliv. En övergripande målsättning för miljöpolitiken är att dessa förutsättningar bevaras och utvecklas.

Det finns emellertid också en annan bild av västra Skåne – en bild som visar på kraftiga utsläpp från industri och tätbebyggelse samt från trafik och jordbruk, en bild som visar på begynnande skogsdöd och döda bottnar i våra kustnära vatten. Därför måste konkreta åtgärder vidtagas, så att vi inom de närmaste tio åren uppnår väsentliga förbättringar av miljön i området.

De områden som i första hand måste angripas är:

- Utsläpp till Öresund och Skälderviken från jordbruk, reningsverk och industri.
- Buller och luftföroreningar från trafiken.
- Utsläpp till luften från industri och kraftvärmeverk.
- Jordbrukets övergödning samt användandet av kemiska bekämpningsmedel.
- Avfallshanteringen från 650 000 invånare samt från industrin och jordbruket (ca 4,0 miljoner m³ sopor/år).
- Danmarks förorenade utsläpp till luften och i Öresund.

Luften

Regionen har ett flertal stora industrier och stora transportleder med omfattande biltrafik. En mycket stor del av trafiken från Sverige samt mycket av trafiken från Norge och Finland, som skall till kontinenten, går på E4:an och E6:an genom området. Därutöver förekommer en mycket stor regional pendeltrafik främst mellan tätorterna Malmö, Lund och Helsingborg.

Läget i sydvästra Sverige innebär dessutom att området är särskilt utsatt för föroreningar från kontinenten och Danmark.

Det släpps ut en mängd olika ämnen från kommunala värmeverk, hushåll, industrier och från den omfattande trafiken. Industrierna bidrar med både specifika processutsläpp och med utsläpp från sin energianvändning.

Under några årtionden har den skånska skogsmarken, landets mest högavkastande och bäst producerande skogsjord, förlorat mer än hälften av sin näringsreserv och i vissa fall så mycket näringsämnen att symptom på näringsbrist redan uppkommit. Samtidigt har Skånes tidigare kalkhaltiga skogsjordar omvandlats till landets suraste jordar.

Det är därför nödvändigt att starta ett offensivt och målinriktat arbete som siktar till att bringa ned utsläppen från trafik och industri till vad naturen tål.

Öresund och Skälderviken

Under senare år har miljösituationen i Öresund och Skälderviken förvärrats kraftigt. Den ekologiska balansen är allvarligt rubbad. Främsta orsaken är den successivt ökade tillförseln av växtnäringsämnen från i första hand jordbruket. Längs Öresunds kuster bidrar emellertid såväl industrin som reningsverkens utsläpp till att situationen kraftigt försämras.

I Öresund släpps årligen ut från den svenska kusten ca 7 500 ton kväve samt 600 ton fosfor. Motsvarande utsläpp från den danska sidan är 6 500 ton kväve och 1 500 ton fosfor. Därutöver går det ut ett stort antal toxiska ämnen från både svensk och dansk sida.

I Skälderviken släpps det ut, via Rönneå och Vegeå, 4 200 ton kväve och 110 ton fosfor.

Färska rapporter visar att stora områden i Öresund utanför Helsingborg tagit mycket allvarlig skada. Disken, en under många år viktig reproduktionsplats för fisklivet i Öresund, är hårt angripen av svavelväte.

I Skälderviken har den lokala fiskarbefolkningen sedan länge rapporterat om döda fiskar i fångsterna.

Arbetet med Öresund har sedan länge samordnats genom Öresundskommissionen. Kommissionen har emellertid inga egna resurser utan utnyttjar resp. myndigheter i Sverige och Danmark. Samtidigt initieras projekt med mer eller mindre forskningskaraktär från en del olika håll, alla med målsättningen att rädda Öresund.

Skall arbetet med att rädda Skånes kustområden ge avsedd effekt krävs en samordning och förstärkning av de resurser med kompetens inom havsforskningsområdet som finns på Lunds universitet. Öresundskommissionen bör få ansvar för att konkreta åtgärdsprogram tas fram och genomförs.

Jordbruket

Skåne har Sveriges bördigaste jord. Här produceras en tredjedel av hela vårt lands livsmedelsbehov. Av västra Skånes totala areal utgör ca 80% åkermark. Stora delar av regionen har ett högintensivt jordbruk och en mycket stor djurhållning. Enbart från stallgödselproduktionen tillförs jordarna stora mängder kväve och fosfor. Därutöver tillkommer handels-

gödsel. I Skåne är tillförseln över 200 kg per hektar. Det är väsentligt högre än i övriga landet, trots att vi har "den goda jorden".

Samma förhållande gäller i fråga om kemiska bekämpningsmedel. Då västra Skåne har stora odlingar av spannmål, sockerbeter, potatis och grönsaker, är det en mycket stor andel av dessa kemiska medel som används i vår region. De negativa effekterna på mark och vatten av gödsling och användning av kemiska medel är många. Det är farligt för vår hälsa och kan på sikt skada våra jordar och sätta ned deras naturliga förmåga att producera livsmedel. Urlakning från åkrarna samt från urinbrunnar och gödselstäder skadar våra vattendrag och kustnära havsområden.

Industrin

Västra Skåne är en industribygd. Den kemiska industrin, den grafiska industrin samt livsmedelsindustrin är omfattande och påverkar alla miljön genom utsläpp till luften och i havet.

Även transportindustrin är en stor näringsgren.

Regionen har en relativt stor andel små och medelstora företag som många inte är tillståndspliktiga men vars sammanlagda utsläpp i luften samt via avloppssystemet är betydande. Industrin svarar dessutom för två tredjedelar av "avfallsproduktionen" inom regionen.

Avfall

Hushållen, industrin och jordbruket producerar ca 4,0 miljoner m³ avfall om året. Även om arbete med källsortering och ökad återvinning inleds på många håll återstår mycket att göra om det skall vara möjligt att bringa ned avfallsmängden. Framför allt gäller detta industriavfall, som utgör två tredjedelar av den totala mängden.

Naturvårdsverket uppskattade vid riksinventeringen 1980 att årsmängden miljöfarligt avfall var ca 23 000 ton i Malmöhus län. Huvuddelen av detta kommer från västra Skåne och de tre tätorterna Malmö, Helsingborg och Lund. Allt skall tagas om hand av de två stora avfallsbolagen i regionen, NSR och SYSAV. Enligt tillgängliga uppgifter från de bägge avfallsbolagen och berörda kommuner togs endast ca 11 000 ton miljöfarligt avfall om hand under 1986.

Skillnaden mellan SNV:s och avfallsrapporternas uppgifter är stora. De visar att det, trots det kommunala monopolet, återstår mycket att göra om man skall få grepp om det miljöfarliga avfallet.

Danmark

Genom Öresundskommissionen har Sverige och Danmark redan ett etablerat samarbete vad avser miljöproblemen i Öresund. Arbetet har hittills bestått i att kartlägga förekomsten av olika föroreningar, genomföra gemensamma mätprogram samt ta fram kunskapsunderlag för resp. länders ställ-

ningstagande vid provning av olika miljötillstånd avseende utsläpp i sundet.

Även utsläpp i luften från Själland påverkar emellertid västra Skåne. Själland producerar över 100 000 ton svaveldioxid och stora mängder kväveoxider, som med de förhärskande sydvästliga vindarna föres in över västra Skåne och Sydsverige. Det finns därför anledning att utveckla samarbetet med Danmark att även gälla miljöfrågor och problem på Själland och i västra Skåne.

Detta kan lämpligen ske genom att man utvidgar Öresundskommissionens arbetsuppgifter och ger kommissionen en mer offensiv roll.

Förslag

Regeringen har i propositionen Miljöpolitiken inför 1990-talet föreslagit att regioner som är särskilt belastade med föroreningar skall kunna förklaras för miljöskyddsområde. I sina motiveringar anför miljöministern:

”Jag har tidigare (avsnitt 4) anført att luftföroreningshalterna i stora tätorter eller industriområden tidvis kan bli så höga att det uppstår risker för människors hälsa och för miljön. Av detta skäl har jag i detta sammanhang föreslagit att regeringen bör få möjlighet att med stöd av ML förklara ett område som är särskilt utsatt för luftföroreningsutsläpp och buller som miljöskyddsområde. I dag kan det endast ske när ett område är känsligt för vattenförorening.

Jag har i många sammanhang kunnat notera att miljöengagemanget i landets olika delar bara på några år har vuxit kraftigt i styrka. Både lokalt och regionalt sker ett omfattande arbete med att kartlägga miljöproblem och att föreslå lämpliga åtgärder. Jag ser det som mycket angeläget att ta till vara detta engagemang. Som exempel på områden som bör uppmärksammas vill jag nämna Skånes västra kust innefattande större tätorter som Malmö, Landskrona och Helsingborg.”

Den sammanlagda belastningen på miljön från trafiken, industrin, jordbruket och tätbebyggelsen inom västra Skåne samt ”importerade” föroreningar från kontinenten och Danmark gör det nödvändigt att åtgärder och förslag till förändringar bedöms utifrån en helhetssyn där samtliga föroreningar vägs in.

Regeringen föreslås därför förklara västra Skåne som miljöskyddsområde. En särskild delegation bör utses med uppgift att ta fram ett samlat åtgärdsprogram för regionen. Delegationen skall i första hand behandla områdena luft, trafik, jordbruk, avfall och industri. Åtgärdsprogrammet skall vara offensivt och ha som målsättning att väsentliga förbättringar på miljön skall vara uppnådda inom den närmaste tioårsperioden.

Regeringen beslutade i oktober 1987 genom förordningen (1987:941) om frisläpp av investeringsfonder att företag för bl. a. miljöförbättrande åtgärder får ta i anspråk sina allmänna investeringsfonder. Investeringsfonderna är frisläppta för miljöförbättrande investeringar i hela landet. Detta frisläpp gäller t. o. m. mars 1990.

Medel som har avsatts till investeringsfond får efter medgivande av sta-

tens industriverk – eller i vissa fall av regeringen – tas i anspråk för åtgärder som väsentligt begränsar störningar i den yttre miljön i form av vatten- eller luftföroreningar eller i form av buller, skakningar, ljus e. d.

Delegationen bör ges bemyndigande att, som ett led i ett offensivt miljöarbete i regionen, få lämna företagen tillstånd att utnyttja sina allmänna investeringsfonder för sådana miljöförbättrande investeringar.

Arbetet med att rädda Öresund och Skälderviken måste intensifieras. Öresundskommissionen föreslås därför ombildas och ges en mera offensiv roll. Den svenska avdelningen i Öresundskommissionen bör vara densamma som ovannämnda delegation.

De resurser på havsforskningsområdet som finns på Lunds universitet måste byggas ut och ges kapacitet att fungera som resurs för Öresundskommissionen. De medel som länsstyrelsen i Malmöhus län begärt av regeringen för ett långsiktigt vattenvårdsprogram för Öresund bör ställas till Öresundskommissionens förfogande för detta ändamål.

Då stora delar av luftföroreningarna från industrin och tätorterna i Danmark med vindarna föres in över västra Skåne, är det också ett svenskt intresse att dessa föroreningar begränsas.

Regeringen föreslås därför ta kontakt med den danska regeringen i syfte att uppnå en överenskommelse om hur ett utökat samarbete kring dessa frågor skall organiseras. Möjligheterna att göra detta inom ramen för Öresundskommissionen och enligt den skisserade "svenska modellen" bör noggrant studeras.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att förklara västra Skåne för miljöskyddsområde m. m.

Stockholm den 5 april 1988

Hans Pettersson
i Helsingborg (s)

Lennart Pettersson (s)

Bo Nilsson (s)

Maja Bäckström (s)

Lars-Erik Lövdén (s)

Bengt Silfverstrand (s)